

Alegat 42.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w sprawie utworzenia nowego sądu powiatowego w Żydaczowie i rozgraniczeń sąsiadnych sądów powiatowych.

Wysoki Sejmie!

W uchwale z 29. Maja 1875. oświadczył Wysoki Sejm c. k. Rządowi opinię swoją względem podziału całego kraju na okręgi sądów powiatowych, a w niej zaprojektował oraz utworzenie nowego sądu powiatowego w Żydaczowie, przyłączając do niego pewne imiennie wyszczególnione miejscowości, które z okręgów sądów powiatowych w Mikołajowie, Żurawnie i Chodorowie wyłączone być mają.

Wszakże P. Minister Sprawiedliwości nie załatwił dotąd tej sprawy, odnoszącej się do utworzenia nowego sądu powiatowego w Żydaczowie, gdyż w piśmie swem z dnia 14. Lutego 1878. L. 16.625 udzielił nam akta, według których c. k. Lwowski sąd wyższy zgadza się wprawdzie z utworzeniem nowego sądu w Żydaczowie, jednakże przemawia za tem:

- 1) ażeby pozostawić gminę Bortniki przy okręgu sądu powiatowego w Żurawnie;
- 2) ażeby gminę Dymidów z Mołotowem i gminę Bukawina pozostawić tak, jak było dotąd, przy okręgu sądu powiatowego w Chodorowie;

otóż P. Minister zażądał z tego powodu, a to przed powzięciem swojej decyzji co do ustanowienia nowego sądu w Żydaczowie, ponownej opinii Wysokiego Sejmu względem powyższych odmiennych wniosków c. k. sądu wyższego we Lwowie, tudzież nadmienić zarazem, iż rozporządzeniem swem z 29. Stycznia 1878. wyłączył gminę Bortniki z okręgu sądu powiatowego w Żurawnie i przydzielił ją od dnia 1. Sierpnia 1878. do sądu powiatowego w Chodorowie.

Motywa, które przytoczył Lwowski sąd wyższy na uzasadnienie swych odmiennych propozycji są według udzielonych nam aktów następujące:

ad 1. Gmina Bortniki ma prawie tę samą odległość do Żydaczowa jak do Żurawna, rzeka Dniester oddziela Bortniki tak od Żydaczowa jak od Żurawna; wszakże Bortniki mają dobrą komunikacją z Żurawnem i mieszkańcy Bortnik mają według relacji c. k. Sędziego

w Żurawnie stosunki tylko z Żurawnem i z Chodorowem, a nie mają żadnych stosunków z Żydaczowem; z tego więc wnioskuje sąd wyższy, iż nie ma żadnych powodów do wyłączenia Bortnik z okręgu sądu Żurawieńskiego i do przydzielenia tej gminy do nowego sądu w Żydaczowie.

cd 2. Gminy Dymidów z Mołotowem i Bukawina leżą bliżej do Chodorowa niż do Żydaczowa, prócz tego zaś gminy te mają dobre i nigdy żadnym przeszkodom nie ulegające środki komunikacyjne do Chodorowa, podczas gdy od Żydaczowa oddzielone są Dniestrem, a zatem w czasie wezbrania wód miałyby przeszkody komunikacyjne do Żydaczowa, zresztą według relacji c. k. Sędziego w Chodorowie nie mają rzeczone gminy żadnych stosunków z Żydaczowem; dlatego też wykonanie projektu sejmowego nie tylko nie przysporzyłoby tym gminom żadnych korzyści, lecz naraziłoby je na oczywiste i znaczne niekorzyści; — wreszcie w razie wykonania projektu sejmowego, naruszonoby tem granice dawniejszych obwodów w Brzeżanach i Stryju, odnośnie do okręgów sądów obwodowych w Złoczowie i Samborze.

Wydział krajowy zarządził co do wspomnianych ad 1) i ad 2) gmin bliższe dochodzenia i Wydział powiatowy w Bóbrce przedłożył mu dnia 19. Marca 1878 do l. 280. uchwały rad gminnych, powzięte w Marcu 1878., a według których:

A. Gmina Bortniki pragnie przydzielenia do sądu powiatowego i do starostwa w Żydaczowie; do tej prośby przyłączył się oraz i obszar dworski w Bortnikach, twierdząc, iż z Bortnik do Bóbrki jest odległość pięciu mil, z Bortnik do Żurawna dwóch mil, a z Bortnik do Żydaczowa odległość jednej mili niespełna.

B. Gminy Demidów z Mołotowem, tudzież Bukawina powzięły 16. Marca 1878 w swych radach gminnych tę uchwałę: iż pragną pozostać i nadal przy starostwie Bóbreckiem a unieważniają zarazem dawniejszą uchwałę rady gminnej z dnia 5. Marca 1878 oświadczającą się za przydzieleniem tych gmin do starostwa Żydaczowskiego; — obszar dworski w Demidowie z Mołotowem i w Bukawinie, będący zarazem obszarem dworskim w Chodorowie, oświadcza się, iż chce pozostać przy sądzie powiatowym w Chodorowie i przy starostwie Bóbreckiem. Wydział powiatowy zaś w Bóbrce postawił ten wniosek: ażeby pozostawić Bortniki przy starostwie Bóbreckiem i przydzielić je do sądu powiatowego w Chodorowie, ażeby dalej pozostawić i nadal Demidów z Mołotowem, tudzież Bukawinę przy sądzie powiatowym w Chodorowie i przy starostwie Bóbreckiem.

Wydział krajowy postanowił oświadczyć się bezwzględnie za zatrzymaniem odnośnych punktów uchwały Wysokiego Sejmu z 29. Maja 1875, a to z powodów następujących:

Rzeka Dniester w okolicy od Demidowa do Żurawna nie jest jeszcze tak wielką i z reguły nie stanowi żadnej przeszkody komunikacyjnej, gdyż nawet przy wyższym stanie wody łatwo się dostać na drugą stronę rzeki za pomocą pewnych i bezpiecznych przewozów, które zapewniają komunikację. Wyjątki od tej reguły należą do najrzadszych wypadków, gdyż dopiero poniżej Żurawna na południe, a to od miejsca, gdzie bystry i górski, a przy wezbraniu nader gwałtowny potok Świeca wpada do Dniestru, wydarzają się częściej przeszkody komunikacyjne.

Gminy Bortniki, Demidów z Mołotowem, Bukawina, Holeszów i Łapszyn leżą po lewym brzegu Dniestru, na prawym brzegu zaś Dniestru leży Żurawno, a również na prawej stronie Dniestru znajduje się Żydaczów.

Wysoki Sejm oświadczył się w uchwale z 29. Maja 1875 za tem, ażeby pozostawić Holeszów z Łapszynem i Uruskiem przy sądzie Żurawieńskim i aby wyłączyć takowe ze starostwa Bóbreckiego a przydzielić do starostwa Żydaczowskiego. Przeciwno temu nie było wcale żadnej opozycji, a c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych rozporządzeniem swem z dnia 12. Lutego 1878 l. 509 przydzieliło Holeszów i Łapszyn, Uruskie do c. k. starostwa Żydaczowskiego.

Zupełnie w tej samej konsekwencji idą gminy Bortniki, Demidów z Mołotowem i Bukawina, położone bardzo blisko, a to na północ od Holeszowa; gmina i obszar dworski w Bortnikach liczące w sobie 779 dusz i leżące nieco dalej od lewego brzegu Dniestru, domagają się już od lat kilku i uporeczywie o przyłączenie do sądu i starostwa w Żydaczowie, a nie ma żadnego powodu odmawiać tej słusznej prośbie; gminy zaś Demidów z Mołotowem i Bukawiną leżą tuż przy samym lewym brzegu Dniestru, mają zatem znacznie bliżej niż Bortniki do Żydaczowa, dokąd nie ma nawet jednej mili; położenie Bortnik, jako gminy skrajnej pociąga za sobą koniecznie przyłączenie Demidowa z Mołotowem i Bukawiną do sądu i starostwa Żydaczowskiego, zwłaszcza, iż Demidów z Mołotowem liczy tylko 588 dusz, Bukawina zaś tylko 545 mieszkańców, wreszcie dla wszystkich tych gmin wypłyne stąd oczywista i nader ważna korzyść, iż zamiast odległości przeszło czterech a blisko pięciu mil do siedziby starostwa w Bóbrce, będą miały cztery a blisko pięć razy bliżej do Żydaczowa, gdzie też powstaną natychmiast codzienne i ożywione stosunki.

Gminy Demidów, Mołotów, Bukawina czują dobrze te korzyści, gdyż uchwałyły w radach gminnych, a to dnia 5. Marca 1878, iż pragną przydzielenia do starostwa Żydaczowskiego, dopiero później i — jak się zdaje — wskutek namowy Wydziału powiatowego Bobreckiego, który dąży najusilniej w tym kierunku, ażeby starostwo Bobreckie nie było uszczuplonem lecz przeciwnie ażeby rozszerzonym zostało, oświadczyły się te gminy za tem, ażeby, pozostawić je przy starostwie Bobreckiem; ze względu zaś, iż powyż wspomniana partykularna dążność rady powiatowej Bobreckiej uwydatniła się już przy rozprawach mieszanej komisji formującej projekt podziału całego kraju na okręgi sądów powiatowych, tudzież uwydatniła się świeżo przy wniosku Wydziału powiatowego Bobreckiego z dnia 19. Marca 1878 l. 280, nie żądaliśmy w tej sprawie opinii rady powiatowej, gdyż niema żadnej wątpliwości, iż rada powiatowa zatwierdziłaby tylko wniosek Wydziału powiatowego.

Wszakże traktując tę sprawę z ogólnego stanowiska krajowego przedstawia się nam ta rzecz wcale inaczej i nie da się w żaden sposób zaprzeczyć, że Demidów, Mołotów, Bukawina odniosłyby najoczywistszą korzyść z przydzielenia do sądu i starostwa Żydaczowskiego.

Wreszcie zarzut sądu wyższego, iż wykonanie projektu Sejmowego naruszyłoby dawniejsze granice obwodów w Brzeżanach i Stryju, a zatem i obrębów sądów obwodowych w Złoczowie i Samborze objaśniamy w ten sposób, iż zarzut ten nie odnosi się wcale do Bortnik, które należały zawsze do sądu powiatowego w Żurawnie a zatem do dawniejszego obwodu Stryjskiego, przeto też do obrębu sądu obwodowego w Samborze;—lecz zarzut ten odnosi się tylko do gmin Demidów, Mołotów, Bukawina, które należały dotąd do sądu powiatowego w Chodorowie a zatem do obwodu Brzeżańskiego i do obrębu sądu obwodowego w Złoczowie; otóż Demidów, Mołotów i Bukawina musiałyby należeć teraz, tak jak sądy powiatowe w Mikołajowie Żydaczowie i Żurawnie do obrębu sądu obwodowego w Samborze, ale tylko chwilowo, gdyż Wys. Sejm w uchwale swej z 15. Grudnia 1873 uznał: „iż potrzebnem jest rychło ustanowienie trybunału I. instancyi w Stryju“ a wówczas gminy te tak jak sądy powiatowe w Mikołajowie, Żydaczowie i Żurawnie należałyby do sądu obwodowego w Stryju i miałyby do Stryja dwa razy bliżej niż do Złoczowa.

Wydział krajowy stawia przeto wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Król. Galicyi i Lodomerji wraz w Wielkiem Księstwie Krakowskiem odwołuje się do swej uchwały z 29. Maja 1875 i oświadcza c. k. Rządowi w myśl ustaw z 11. Czerwca 1868 Nr. 59. dz. u. p. i z dnia 26. Kwietnia 1873 Nr. 62 dz. u. p. swe zdanie:

1. iż należy utworzyć jak najrychlej nowy sąd powiatowy w Żydaczowie i przydzielić do niego wszystkie w uchwale Sejmowej z 29. Maja 1875 wyszczególnione miejscowości a mianowicie także i Bortniki, Demidów z Mołotowem, tudzież i Bukawinę;

2. Gminę Bortniki, tudzież miejscowości Demidów, Mołotów, Bukawina należy wyłączyć z okręgu sądu powiatowego Chodorowskiego i z obrębu sądu obwodowego w Złoczowie a przydzielić do okręgu nowego sądu powiatowego w Żydaczowie i do obrębu sądu obwodowego w Samborze;

3. wszakże z chwilą, w której nowy trybunał I. instancyi w Stryju w myśl uchwały Sejmowej z 15. Grudnia 1873 utworzonym i w życie wprowadzonym zostanie, należy przyłączyć cały okręg nowego sądu powiatowego Żydaczowskiego wraz z Bortnikami, Demidowem, Mołotowem i Bukawiną do obrębu trybunału I. instancyi w Stryju.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 3. Września 1878.

Ludwik hr. Wodzicki. w. r.

Marszałek krajowy.

Waleryan Podlewski. w. r.

Członek Wydziału krajowego.